

بررسی رابطه بین فضای کسب و کار و ابعاد فعالیت‌های کارآفرینانه با استفاده از رویکرد داده‌های پانل

حمزه خواستار^۱، زهرا رحمتی^۲

تاریخ دریافت: ۹۴/۱۲/۱۹ تاریخ پذیرش: ۹۵/۲/۱

چکیده

پژوهش حاضر به بررسی رابطه بین شاخص فضای کسب و کار و ابعاد فعالیت‌های کارآفرینانه بر اساس الگوی دیده‌بان جهانی کارآفرینی می‌پردازد. رویکرد پژوهش اقتصادسنجی است و از تحلیل رگرسیون داده‌های پانل و با روش حداقل مربعات تعمیم یافته برای تجزیه و تحلیل و آزمون فرضیه‌ها استفاده شد. نمونه آماری شامل ۷۳ کشور عضو سازمان ملل متحد بین سالهای ۲۰۰۶ تا ۲۰۱۳ هستند. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که شاخص دریافت مجوز ساخت و ساز و تجارت برون‌مرزی در بین ابعاد فضای کسب و کار از اهمیت بیشتری برخوردار هستند؛ پس از آن مؤلفه شروع یک کسب و کار بیشترین تأثیر را بر کارآفرینی دارد. همچنین مؤلفه پرداخت مالیات فقط در دو معادله کارآفرینی نوظهور و کارآفرینی نوپای اجباری توان پیش‌بینی فعالیت‌های کارآفرینانه را دارد.

واژه‌های کلیدی: فضای کسب و کار، فعالیت‌های کارآفرینانه، دیده‌بان جهانی

کارآفرینی، داده‌های پانل.

۱. استادیار دانشکده مدیریت دانشگاه خوارزمی (نویسنده مسئول)

khastar@khu.ac.ir

۲. کارشناس ارشد مدیریت کارآفرینی، پردیس بین الملل دانشگاه خوارزمی

zahrarahmati4510@yahoo.com

۱. مقدمه

مطالعات نشان می‌دهد که کارآفرینی می‌تواند موجب رشد و نهایتاً توسعه اقتصادی شود. نگاهی به داده‌های موجود نشان می‌دهد که برخی کشورها در سال‌های اخیر توانسته‌اند موفقیت‌های زیادی در زمینه کارآفرینی کسب کنند. شواهد محکمی مبنی بر وجود رابطه علی بین کارآفرینی و رشد اقتصادی وجود دارد (چودری^۱، ۲۰۰۷). در هر کشوری کارآفرینی حدود یک‌سوم رشد درآمد ملی را ایجاد می‌کند (ساکاراکیس و همکاران^۲، ۲۰۰۰). خلق ثروت، اشتغال‌زایی، توسعه فناوری، ترغیب سرمایه‌گذاری و افزایش رفاه از اثرات مثبت توسعه کارآفرینی هستند (نایت^۳، ۱۹۹۷). تغییر و تحولات سریع و پیچیده ملی سال‌های اخیر، کشورهای جهان به خصوص کشورهای کمتر توسعه‌یافته را با چالش‌های جدیدی روبه‌رو ساخته است که گذر از آن‌ها نیازمند به‌کارگرفتن رویکردهای جدید توسعه اقتصادی است. در شرایط حاضر کارآفرینی به عنوان موتور محرک اقتصادی کشورها محسوب می‌شود.

ابعاد فعالیت‌های کارآفرینانه به همراه انگیزه‌های کارآفرینانه^۴ و نگرش کارآفرینانه^۵ در مورد کارآفرینی سه شاخص اصلی در سیستم دیده‌بان جهانی کارآفرینی (GEM)^۶ هستند. دیده‌بان جهانی کارآفرینی داده‌های مربوط به شاخص فعالیت‌های کارآفرینی را از طریق ۹ مؤلفه در کشورهای مختلف ارزیابی می‌کند. هرچه عدد به‌دست‌آمده یک کشور در مؤلفه‌های شاخص فعالیت‌های کارآفرینانه بالاتر باشد، نشان‌دهنده وضعیت بهتر آن کشور است.

1. Chowdhury, 2007

2. Zacharakis et al, 2000

3. Knight, 1997

4. Entrepreneurial Aspirations

5. Entrepreneurial Attitudes

6. Global Entrepreneurship Monitor

۴۱ □ بررسی رابطه بین فضای کسب و کار و ابعاد فعالیت‌های کارآفرینانه با ...

بر اساس داده‌های GEM شاخص کارآفرینی تثبیت‌شده^۱ در ایران در سال ۲۰۱۴ نسبت به سال قبل ۱/۱ درصد افزایش پیدا کرده است. شاخص کارآفرینی نوپا^۲ نیز در مقایسه با دو سال اخیر ۳/۷ درصد افزایش یافته است.

با توجه به اهمیت فعالیت‌های کارآفرینانه در رشد و توسعه اقتصادی، شناسایی متغیرهایی که می‌توانند در این شاخص تأثیرگذار باشند از اهمیت برخوردار است. پژوهش کنونی ابعاد فضای کسب و کار را به‌عنوان یکی از عوامل و متغیرهای تأثیرگذار بر فعالیت‌های کارآفرینانه در کشورها بررسی می‌کند. فضای کسب و کار عنوان پروژه‌ای است که در آن ۹ شاخص اصلی کسب و کار در کشورهای مختلف سنجش می‌شود. این پروژه تحت نظر بانک جهانی^۳ انجام گرفته و داده‌های آن برای کشورهای مختلف بین سال‌های ۲۰۰۶ تا ۲۰۱۳ موجود است.

سؤال اصلی که پژوهش حاضر به دنبال پاسخ دادن به آن است این است که آیا فضای کسب و کار با فعالیت‌های کارآفرینانه رابطه دارد یا خیر؟ برای پاسخ به این سؤال از داده‌های پانل^۴ کشورهای مختلف استفاده خواهد شد. در این راستا از الگویی استفاده می‌شود که در آن فعالیت‌های کارآفرینانه به‌عنوان متغیر وابسته و ابعاد فضای کسب و کار به‌عنوان متغیرهای مستقل در نظر گرفته می‌شوند. مدل مورد مطالعه در پژوهش حاضر به‌صورت زیر تعریف می‌شود:

$$EA_{it} = \beta_0 + \beta_1 start_{it} + \beta_2 warehouse_{it} + \beta_3 electricity_{it} + \beta_4 property_{it} + \beta_5 credit_{it} + \beta_6 minority_{it} + \beta_7 tax_{it} + \beta_8 trade_{it} + \beta_9 contract_{it}$$

در این مدل EA نشان‌دهنده شاخص فعالیت‌های کارآفرینانه، start هزینه‌های شروع کسب و کار جدید، warehouse هزینه‌های دریافت مجوز ساخت و ساز، electricity دریافت نیروی برق، property ثبت دارایی، credit دریافت اعتبار، minority حمایت از سرمایه‌گذاران اقلیت، tax هزینه‌های آماده‌سازی و پرداخت مالیات، trade تجارت

-
1. Established Business Ownership
 2. Total early-stage Entrepreneurship Activity
 3. World Bank
 4. Panel Data

برون مرزی، contracts سادگی بستن قرارداد و اندیس های i و t نیز به ترتیب بیان کننده کشور و سال هستند.

۲. ادبیات پژوهش

در سال های اخیر اهمیت ارتقای سطح کارآفرینی بهتر درک شده است؛ به خصوص که بر اساس مطالعات، کارآفرینی برای تداوم پویایی در اقتصاد معاصر ضروری است و ارتقای آن می تواند سبب افزایش رقابت و رشد اقتصادی شود. Laeven , & Rajan , Klapper (2006), برندر و همکاران, (Brander , Hendricks , Amit , & Whistler , 1998), با استفاده از مجموعه داده های زمانی برای رشد کسب و کارها در کانادا نشان دادند که میزان رشد اقتصادی به خوبی توسط میزان رشد کسب و کارهای موجود قابل پیش بینی است. به همین سبب، سیاست گذاران در حوزه کارآفرینی و کسب و کارهای کوچک به دنبال شناخت راه هایی برای افزایش نرخ شکل گیری کسب و کارهای جدید هستند؛ زیرا وجود قوانین حمایتی و تسهیل کننده به خلق ثروت از طریق رشد کارآفرینی منجر خواهد شد (Van Stel , Storey, & Thurik , 2007).

بخشی از نابرابری در رشد اقتصادی بین کشورهای توسعه یافته و کمتر توسعه یافته اقتصادهای امروزی را می توان ناشی از تفاوت در فعالیت های کارآفرینانه آنان تلقی کرد (Galor & Michalopoulos , 2006). انجام مطالعات جامع و طولانی مدت در زمینه فعالیت های کارآفرینانه منجر به شناخت عوامل تعیین کننده ثابت و متغیر ایجاد کسب و کار و تعیین رابطه آن ها با رشد اقتصادی و کاهش فقر خواهد شد (Klapper, Amit, Guillen, 2010).

بر اساس مطالعات ون استل، بازبینی اساسی در حوزه مقررات کارآفرینی و فضای کسب و کار ضروری است (Van Stel, Storey, & Thurik, 2007) وضع مقررات مناسب برای حل موانع شکل گیری کسب و کارهای جدید بسیار حیاتی است. طی دو دهه اخیر، کشورهای عضو اتحادیه اروپا، اقداماتی را در راستای کاهش موانع شکل گیری کسب و کارهای جدید انجام داده اند. و توانستند این موانع

۴۳ □ بررسی رابطه بین فضای کسب و کار و ابعاد فعالیت‌های کارآفرینانه با ...

را کاهش دهند؛ برای مثال در سال‌های ۲۰۰۶-۱۹۹۹ میلادی فرانسه توانست مدت‌زمان لازم برای شروع یک کسب‌وکار را از ۵۳ روز به ۸ روز برساند. اسپانیا نیز این مدت را از ۸۲ روز به ۴۷ روز رساند و ایتالیا نیز این زمان را از ۶۲ روز به ۱۳ روز کاهش داد (Van Stel, Storey, & Thurik, 2007).

برخی از مطالعات نیز رابطه علیت دوجانبه بین ایجاد بنگاه‌های جدید و میزان اشتغال یا بیکاری را بررسی کرده‌اند. طبق پژوهش‌های آدرتچ و همکاران (۲۰۰۱) اثر افزایش بیکاری بر فعالیت استارت‌آپ‌ها می‌تواند مثبت (بر اساس نظریه اثر فشار بر انتخاب درآمد) یا منفی (بر اساس نظریه اثر کششی بر قابلیت‌های کارآفرینی و نگرش به ریسک) باشد. با وجودی که استارت‌آپ‌های جدید فرصت‌های کارآفرینی و اشتغال ایجاد می‌کنند (Fritsch & Mueller, 2004)؛ اما نرخ رشد اندک و مشکلات بقای بنگاه‌های جدید نشان می‌دهد که سهم آن‌ها در کاهش بیکاری محدود است. مطالعات تجربی اخیر دو مدل علی کارآفرینی را به‌عنوان متغیرهای درونی اشتغال نشان می‌دهند. مقررات یکی از مهم‌ترین عوامل خارجی مطالعه شده در زمینه فعالیت‌های کارآفرینانه و کسب‌وکار است و چالش‌های ناشی مقررات از جمله اصلی‌ترین موانع شکل‌گیری و رشد استارت‌آپ‌ها در مطالعات قبلی بوده است (Grilo & Irigoyen, 2006; Van Stel, Storey, & Thurik, 2007). دولت‌ها می‌توانند از طریق نظارت منظم بر بنگاه‌های کارآفرینی اثر بگذارند؛ برای مثال می‌توانند سیاست‌های متنوعی برای ایجاد و رشد شرکتهای کوچک و متوسط در پیش بگیرند (Van Stel, Storey, & Thurik, 2007) یا نرخ ورود و خروج فرایندهای بازار را مهار کنند (Kirzner I. 1985; Kirzner I. 1997). سیاست جایگزین دولت‌ها در این زمینه ایجاد پشتیبان‌هایی برای شرکتهای کوچک و متوسط است، این پشتیبانی می‌تواند به‌صورت پشتیبانی اطلاعاتی، مشاوره‌ای یا مالی باشد (Van Stel, Storey, & Thurik, 2007).

۱. دیده‌بان جهانی کارآفرینی

مدل دیده‌بان جهانی کارآفرینی (GEM) توسط پاول رینولدز^۱ و بر اساس ایده مایکل هی (Michael Hey, 1997) ارائه شد. رینولدز معتقد بود دیده‌بان جهانی کارآفرینی می‌تواند از طریق فراهم کردن داده‌های تجربی در فرایند شکل‌گیری کارآفرینی شکاف‌های موجود را پوشش دهد (Acs, Desai, & Klapper, 2008) (Reynolds P. D. 1999).

پروژه دیده‌بان جهانی کارآفرینی از این جهت خاص است که تمامی کشورها اطلاعات رسمی مانند خوداشتغالی، اندازه شرکت، سرشماری از تمام یا بیشتر واحدهای کسب‌وکار، نحوه ورود بنگاه و شرکت و غیره را ارائه می‌دهند. تقریباً هیچ‌کدام از منابع اطلاعاتی دیگر قابل مقایسه در سطح بین‌المللی و حتی بین کشورهای توسعه‌یافته نیستند (Acs, Desai, & Klapper, 2008).

مدل دیده‌بان جهانی کارآفرین یک مدل چندمرحله‌ای است؛ به این صورت که فرصت‌ها، ظرفیت‌ها و فعالیت‌های کارآفرینی در سطح فردی بیان شده و در سطح ملی جمع می‌شوند. این مدل به دنبال تمرکز بر شرایط ساختاری است که فعالیت‌های کارآفرینی را در سطح کلی (ملی) ایجاد می‌کنند. با توجه به این مدل، کارآفرینی تنها هنگامی رخ می‌دهد که کارآفرین به مهارت، دانش و انگیزه خود برای شروع کسب‌وکار ایمان داشته باشد. مهارت‌های فنی استارت‌آپ‌ها به تنهایی کافی نیستند و کارآفرین باید قبل از آغاز کسب‌وکار فرصت‌ها را درک کند (Levie & Autio, 2008).

۲. فعالیت‌های کارآفرینانه

فعالیت کارآفرینانه شامل انواع فعالیت‌هایی می‌شود که در راستای راه‌اندازی و مدیریت کسب‌وکارها توسط یک فرد یا افراد انجام می‌شوند. قابل ذکر است که در برنامه‌های دیده‌بان جهانی کارآفرینی فعالیت‌های کارآفرینانه عبارت‌اند از انواع کارآفرینی نوپا (شامل کارآفرینی نوظهور و کارآفرینی جدید) و نرخ کارآفرینی

1. Paul Reynolds

تثبیت شده (شامل کلیه فعالیت‌های کارآفرینانه اعم از نوپا و تثبیت شده) (بسما و همکاران^۱، ۲۰۰۸).

۱-۲. شاخص کارآفرینی تثبیت شده: این شاخص کسب‌وکارهایی را نشان می‌دهد که بیش از ۴۲ ماه از فعالیت آن گذشته باشد و یک شخص مالک تمام یا بخشی از آن شرکت است. این شاخص در ایران نسبت به سال گذشته ۰/۳ درصد افزایش یافته است.

۲-۲. شاخص کارآفرینی نوپا: فعالیت کارآفرینانه نوپا به نرخ فعالیت‌های کارآفرینانه نوظهور و جدید در بین جمعیت بالغ (۶۴-۱۸ سال) اشاره می‌کند. این شاخص طی چهار سال گذشته و از سال ۲۰۱۱ به ۱۴/۵ درصد سال ۲۰۱۲ به ۱۰/۸ درصد، در سال ۲۰۱۳ به ۱۲/۳ درصد و ۱۶ درصد در سال ۲۰۱۴ رسیده است.

۳-۲. شاخص کارآفرینی نوپای اجباری^۲: کارآفرینی نوپای اجباری بیانگر مبادرت به کارآفرینی به دلیل نبود گزینه مناسب شغلی دیگر است. این شاخص بین سال‌های ۸۷ تا ۹۰ روندی افزایشی داشته که در افزایش کارآفرینی نوپای کشور اثرگذار بوده است.

۴-۲. شاخص کارآفرینی نوظهور^۳: این شاخص کسب‌وکارهایی را نشان می‌دهد که در طی مدت یک سال اول فعالیت فراوانی برای راه‌اندازی کسب‌وکار جدید انجام داده است، شخصاً صاحب تمام یا قسمتی از کسب‌وکار جدید است و برای هیچ کارمندی بیش از ۳ ماه حقوق پرداخت نکرده است. مقایسه این شاخص در کشور ایران در سال ۲۰۱۴ با ۷/۵ و در سال ۲۰۱۱ با ۱۰/۸ درصد نشان از کاهش این شاخص، در این سال‌ها بوده است.

۵-۲. شاخص‌های فعالیت کارآفرینی نوپای زنان^۴: به نرخ فعالیت‌های کارآفرینانه نوظهور و جدید در بین زنان ۱۸ تا ۶۴ ساله اشاره می‌کند.

1. Bosma et al

2. Necessity-Driven Entrepreneurship Activity

3. Nascent Entrepreneurship Rate

4. Total early-stage Entrepreneurship Activity for female

۲-۶. شاخص‌های فعالیت کارآفرینی نوپای مردان^۱: به نرخ فعالیت‌های کارآفرینانه

نوظهور و جدید در بین مردان ۱۸ تا ۶۴ ساله اشاره می‌کند.

۲-۷. شاخص کارآفرینی جدید^۲: این شاخص کسب‌وکارهایی را نشان می‌دهد که

بین ۳ تا ۴۲ ماه است که به کارمندان حقوق پرداخت کرده است و یک شخص مالک تمام یا قسمتی از کسب‌وکار است. بین سال‌های ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۴ روند این شاخص برای ایران افزایشی بوده است.

۲-۸. شاخص سرمایه‌گذاران غیررسمی^۳: این شاخص کسب‌وکارهایی را نشان

می‌دهد که در طی ۳ سال گذشته شخص با هزینه شخصی خود کسب‌وکار جدیدی را که توسط شخص دیگری ایجاد شده است آغاز کرده باشد.

۲-۹. شاخص کارآفرینی نوپای فرصت‌گرا^۴: این شاخص کسب‌وکارهایی را نشان

می‌دهد که بر اساس تشخیص فرصت‌ها به وجود آمده باشند نه به دلیل نبود گزینه مناسب شغلی دیگر. انگیزه اصلی آن‌ها مستقل بودن و کسب درآمد بیشتر است. این شاخص در طی سال‌های اخیر در ایران روند افزایشی داشته است.

۳. فضای کسب‌وکار

منظور از فضای کسب‌وکار، عوامل مؤثر بر عملکرد واحدهای اقتصادی مانند کیفیت دستگاه‌های حاکمیت، ثبات قوانین و مقررات و کیفیت زیرساخت‌ها است که تغییر آن‌ها فراتر از اختیارات و قدرت مدیران بنگاه‌های اقتصادی است (میدری و قودجانی، ۱۳۸۷). پیش فرض اصلی مبحث فضای کسب و کار این است که فعالیت‌های اقتصادی و جذب سرمایه‌گذار نیازمند وجود قوانین خوب هستند (گزارش فضای کسب‌وکار، ۲۰۰۹).

-
1. Total early-stage Entrepreneurship Activity for male
 2. New Business Ownership Rate
 3. Informal Investors Rate
 4. Improvement-Driven Opportunity Entrepreneurship Activity

۳-۱. شروع یک کسب‌وکار: رویه‌هایی موردنیاز برای تشکیل و ثبت یک شرکت جدید نخستین موانعی هستند که پیش روی کارآفرینان قرار می‌گیرد. در برخی از کشورها این فرآیند بسیار ساده و مشخص است؛ اما در برخی دیگر از کشورها این رویه‌ها آن‌قدر سخت و پیچیده هستند که کارآفرینان ممکن است مجبور شوند در بسیاری از مراحل به مأمورین و متصدیان امر رشوه دهند تا به این فرآیند سرعت بخشند؛ یا ممکن است تصمیم بگیرند که کسب‌وکارشان را به صورت غیررسمی و غیرقانونی پیش ببرند (گزارش فضای کسب‌وکار، ۲۰۰۹). در آغاز یک کسب‌وکار هر چه تعداد روز و هزینه اداری تأسیس بیشتر باشد، مشکلات کارآفرینان بیشتر شده و هر جا که پای مقامات حکومتی و دخالت یافتن سلیقه‌های فردی و همچنین شیوع روابط پنهانی در انجام کارها در میان باشد، مشکلات افزایش می‌یابد. فرآیند دشوار ثبت شرکت، احتمال ثبت کسب‌وکار جدید را برای کارآفرینان بالقوه کمتر می‌نماید و آن‌ها را به اقتصاد غیررسمی سوق می‌دهد. (دریهر، اشنایدر، ^۱ ۲۰۰۶) رتبه جهانی ایران در سال ۲۰۱۴ در این شاخص ۱۰۷ بوده است که ۶ رتبه بهبود نسبت به سال قبل را نشان می‌دهد.

۳-۲. مجوز ساخت‌وساز: پس از آنکه کارآفرین یا سرمایه‌گذار موفق به ثبت یک کسب‌وکار جدید گردید موظف است مقرراتی را به منظور عملیاتی نمودن فعالیت پشت سر گذارد. برای بررسی این فرآیند، بانک جهانی میزان سهولت یا سختی تعامل با مراجع قانونی صادرکننده مجوزهای ساخت یک انبار برای مصارف صنعتی را به عنوان نمونه کسب مجوزهای کسب‌وکار مورد بررسی قرار می‌دهد؛ چرا که فعالیت‌های ساختمانی از بزرگ‌ترین بخش‌های هر فعالیت اقتصادی است و تقریباً ۱۰ درصد درآمدهای ملی در کشورهای عضو سازمان توسعه و همکاری‌های اقتصادی^۱ به فعالیت‌های ساختمانی اختصاص دارد (خیرخواهان، ۱۳۸۵).

دریافت مجوز ساخت‌وساز در ایران شامل ۱۶ مرحله است و حدود ۳۲۰ روز طول می‌کشد و بیش از دو برابر درآمد سرانه ناخالص ملی هزینه در بر دارد. رتبه جهانی

ایران در سال ۲۰۱۴ در این شاخص ۱۶۹ بوده است که ۲ رتبه تنزل نسبت به سال قبل را نشان می‌دهد.

۳-۳. دسترسی به نیروی برق: این شاخص به سنجش میزان زمانی که برای دستیابی به نیروی برق در یک کشور مورد نیاز است می‌پردازد. هرچه دسترسی به نیروی برق راحت‌تر باشد فضای کسب‌وکار در آن کشور بهتر ارزیابی می‌شود.

۳-۴. ثبت دارایی: بخش زیادی از دارایی‌ها در کشورهای در حال توسعه به‌طور رسمی ثبت نشده‌اند. اسناد غیررسمی نمی‌توانند به‌عنوان ضمانت در گرفتن وام مورد استفاده قرار گیرند که این فرصت‌های مالی را برای کسب‌وکارها محدود می‌کند. دولت‌های بسیاری به این مسئله پی برده‌اند و برنامه‌های وسیعی را برای سنددار کردن دارایی‌ها شروع کرده‌اند؛ از این رو حذف موانع غیرضروری ثبت و انتقال دارایی برای پیشرفت اقتصادی مهم است.

فرایند ثبت دارایی در ایران شامل ۹ مرحله است و حدود ۳۶ روز طول می‌کشد و ۱۰ درصد از درآمد سرانه ناخالص ملی هزینه در بر دارد. رتبه جهانی ایران در سال ۲۰۱۴ در این شاخص ۱۶۸ است که نسبت به سال قبل تغییری نشان نمی‌دهد.

۳-۵. دریافت اعتبار: شرکت‌ها دائماً دستیابی به اعتبار را از جمله بزرگ‌ترین موانع عملیات و رشد خود به شمار می‌آورند. «فضای کسب‌وکار» دو مجموعه از شاخص‌های چگونگی کارکرد خوب بازارهای اعتباری را ایجاد کرده است: یکی درباره دفاتر ثبت اعتبار و دیگری درباره حقوق قانونی وام‌گیرندگان و قرض‌دهندگان. رتبه جهانی ایران در سال ۲۰۱۴ در این شاخص ۸۶ بوده است که نسبت به سال قبل چهار رتبه تنزل را نشان می‌دهد.

۳-۶. حفاظت از سرمایه‌گذاران اقلیت: وجود حفاظت‌های قانونی و مقرراتی برای سرمایه‌گذاران تعیین‌کننده تصمیم آن‌ها برای سرمایه‌گذاری است. رتبه جهانی ایران در سال ۲۰۱۴ در شاخص حفاظت از سرمایه‌گذاران برابر ۱۴۷ بوده است و تغییری نسبت به سال ۲۰۱۳ ندارد. در سال‌های اخیر، مطالعات

زیادی به مسئله کاهش و حذف سهام‌داران و تصاحب دارایی شرکت‌ها توسط مدیران پرداخته‌اند که روش‌های مختلف سوءاستفاده مدیران از قدرت خود به ضرر سهام‌داران را نشان می‌دهند. دریافت اضافه بر حقوق مدیران، پاداش‌های بسیار بزرگ، فعالیت‌های مالی به صورت فردی مثل دادن وام‌های شخصی از روش‌های شناخته‌شده‌ای هستند که به تضعیف حقوق سهام‌داران جزء در یک شرکت می‌انجامد (موساچو، ۲۰۰۶).

۳-۷. پرداخت مالیات: مالیات‌ها امری ضروری برای هر کشور هستند. پروژه سنجش فضای کسب و کار در جستجوی ثبت اثربخشی مالیات‌ها و هزینه‌های انجام فرایند مالیاتی است. در این شاخص ایران رتبه ۱۳۹ را در میان سایر کشورها دارد. به عقیده دیویس و هنرکسون (۲۰۰۴) مالیات بر درآمد بنگاه‌ها ممکن است در بخش‌های مختلف آثار متفاوتی داشته باشند و بر تخصیص منابع بین بخش رسمی و غیررسمی اثر بگذارد. بر این اساس تأثیر مالیات به اندازه بخش غیررسمی در مطالعات بانک جهانی مورد بررسی قرار گرفته است.

۳-۸. تجارت برون مرزی: تعرفه‌ها، سهمیه‌ها و فاصله از بازارهای بزرگ یا هزینه‌ی کالاها را افزایش می‌دهد یا مانع به هم پیوستگی تجارت‌ها می‌شود. فرآیند فعالیت‌های اقتصادی منجر به صادرات و همچنین کاهش واردات در هر کشور در بهبود تراز تجاری یک کشور از اهمیت بالایی برخوردار است؛ بنابراین هر عاملی که منجر به افزایش صادرات و همچنین کاهش واردات شود به توسعه تجارت کشور، کمک شایانی می‌نماید (وینچینی، ۲۰۰۳).

پروژه فضای انجام کسب و کار ابزارهای رویه‌ای را برای انتقال یا حمل دریایی یک محموله‌ی کالای استاندارد در نظر گرفته است. هر رویه، اسناد مربوط، زمان و هزینه‌ی واردات و صادرات کالا ثبت شده است. برای واردات کالا، رویه‌های ارزیابی شده از ورود محموله به عنوان بخشی از کل کار تا تحویل محموله به انبار واردات طبقه‌بندی می‌شود. برای صادرات کالا، رویه‌های ارزیابی شده از بسته‌بندی کالا در کارخانه تا

حرکتشان برای خروج از مرزها طبقه‌بندی می‌شوند. ایران در زمینه تجارت برون‌مرزی رتبه ۱۵۳ را دارد.

۳-۹. سادگی بستن قراردادها: در کشورهایی که اجرای قراردادها کارآمد هستند، به احتمال زیادی کسب‌وکارها با مشتریان و وام‌گیرندگان جدید مواجه می‌شوند. در سنجش فضای کسب‌وکار کشورها به اثربخشی سیستم قضایی در حل مشاجره‌های تجاری توجه می‌شود. رتبه ایران در این شاخص با توجه به سایر کشورهای جهان ۵۱ است.

۳. روش‌شناسی پژوهش

رویکرد پژوهش حاضر اقتصادسنجی است و مدل بیان‌شده از طریق داده‌های پانل و با استفاده از روش رگرسیون مورد بررسی قرار می‌گیرد. داده‌های پانل ترکیبی از داده‌های مقطعی و سری زمانی است، یعنی اطلاعات مربوط به داده‌های مقطعی در طول زمان مشاهده می‌شود. بدین صورت که چنین داده‌هایی دارای دو بعد هستند که یک بعد آن مربوط به واحدهای مختلف در هر مقطع زمانی خاص است و بعد دیگر آن مربوط به زمان است. با توجه به محدودیت‌های موجود در استفاده از الگوهای سری زمانی در دوره‌های کوتاه به دلیل محدودیت‌های آماری موجود، استفاده از روش داده‌های پانل جهت تلفیق داده‌های مقاطع و گروه‌های مختلف در یک سری زمان بسیار مفید است.

مجموعه داده‌های این پژوهش شامل ۷۳ کشور طی سال‌های ۲۰۰۶ الی ۲۰۱۳ است. این دوره زمانی به این دلیل انتخاب شد که داده‌های مربوطه به متغیرهای پژوهش در این دوره وجود دارند. داده‌های مربوط به فعالیت‌های کارآفرینانه کشورهای جهان از وب‌سایت دیده‌بان جهانی کارآفرینی (GEM) و داده‌های مربوط به ابعاد فضای کسب‌وکار نیز از وب‌سایت بانک جهانی استخراج شدند.

بررسی رابطه بین فضای کسب و کار و ابعاد فعالیت‌های کارآفرینانه با ... □ ۵۱

عنوان شاخص	شاخص	منبع دستیابی به اطلاعات
EA	فعالیت‌های کارآفرینانه	Global Entrepreneurship Monitor www.gemconsortium.org/
DB	فضای کسب و کار	www.doingbusiness.org

پژوهش کنونی از نظر قلمرو جزو پژوهش‌های تطبیقی به شمار می‌رود که در سطح بین‌المللی به انجام می‌رسد. از روش تحلیل داده‌های پانل و تحلیل رگرسیون با روش GLS برای تجزیه و تحلیل و آزمون فرضیه‌های پژوهش استفاده شد. برای انجام این تحلیل‌ها نرم‌افزار STATA نسخه ۱۲ به کار گرفته شد.

۴. یافته‌های پژوهش و تخمین مدل

برای تخمین مدل از داده‌های پانل کشورها با استفاده از روش GLS و به‌کارگیری نرم‌افزار STATA استفاده شد. نتایج تخمین به ترتیب زیر است:

Cross-sectional time-series FGLS regression
Coefficients: generalized least squares
Panels: homoskedastic
Correlation: no autocorrelation
Estimated covariances = 1 Number of obs = 222
Estimated autocorrelations = 0 Number of groups = 69
Estimated coefficients = 10

$$\text{Estbbuyy} = 19.630 - 0.202\text{start}_{it} + 0.056\text{electricity}_{it} - 0.122\text{trade} \quad \text{معادله ۱}$$

$$\text{Teayyido} = -4.084 + 0.139\text{warehouse}_{it} + 0.273\text{electricity}_{it} - 0.156\text{credit}_{it} + 0.123\text{minor}_{it} + 0.238\text{contract}_{it} \quad \text{معادله ۲}$$

$$\text{Busangyy} = 20.723 - 0.105\text{start}_{it} + 0.060\text{warehouse}_{it} - 0.042\text{credit}_{it} - 0.135\text{trade}_{it} \quad \text{معادله ۳}$$

$$\text{Suboanyy} = 17.966 - 0.097\text{start}_{it} + 0.068\text{warehouse}_{it} + 0.0732\text{property}_{it} + 0.047\text{credit}_{it} - 0.068\text{tax}_{it} - 0.110\text{trade}_{it} - 0.068\text{contract}_{it} \quad \text{معادله ۴}$$

$$\text{Teayymale} = 41.440 - 0.208\text{start}_{it} + 0.088\text{warehouse}_{it} + 0.114\text{property}_{it} + 0.072\text{minor}_{it} - 0.279\text{trade}_{it} - 0.118\text{contract}_{it} \quad \text{معادله ۵}$$

$$\text{Teayyfem} = 37.542 - 0.328\text{start}_{it} + 0.128\text{warehouse}_{it} + 0.122 \quad \text{معادله ۶}$$

$$\begin{aligned} & \text{property}_{it} + 0.091 \text{ minor}_{it} - 0.265 \text{ trade}_{it} \\ \text{Teayy} &= 39.478 - 0.261 \text{ start}_{it} + 0.108 \text{ warehouse}_{it} + 0.115 \quad \text{معادله ۷} \\ & \text{property}_{it} + 0.079 \text{ minor}_{it} - 0.278 \text{ trade}_{it} - 0.080 \text{ contract}_{it} \\ \text{Babybuyy} &= 23.251 - 0.182 \text{ start}_{it} + 0.050 \text{ warehouse}_{it} + 0.049 \quad \text{معادله ۸} \\ & \text{property}_{it} + 0.058 \text{ minor}_{it} - 0.178 \text{ trade}_{it} \\ \text{Teayynec} &= 67.721 - 0.171 \text{ warehouse}_{it} - 0.112 \text{ electricity}_{it} - \quad \text{معادله ۹} \\ & 0.181 \text{ taxi } t - 0.257 \text{ trade}_{it} \end{aligned}$$

که در این معادلات EA نشان‌دهنده شاخص فعالیت‌های کارآفرینانه، start هزینه‌های شروع کسب‌وکار جدید، warehouse هزینه‌های دریافت مجوز ساخت‌وساز، electricity دریافت نیروی برق، property ثبت دارایی، credit دریافت اعتبار، minority حمایت از سرمایه‌گذاران اقلیت، tax هزینه‌های آماده‌سازی و پرداخت مالیات، trade تجارت برون‌مرزی، contracts سادگی بستن قرارداد Estbbuyy کارآفرینی تثبیت‌شده، Teayyido کارآفرینی فرصت‌گرا، Busangyy کارآفرینی سرمایه‌گذاران، Suboanyy کارآفرینی نوظهور، Teayymale کارآفرینی نوپای مردان، Teayyfem کارآفرینی نوپای زنان، Teayy کارآفرینی نوپا، Babybuyy کارآفرینی جدید، Teayynec کارآفرینی نوپای اجباری و اندیس‌های i و t نیز به ترتیب بیان‌کننده کشور و سال هستند. جدول زیر معناداری هرکدام از ابعاد فضای کسب وکار در پیش‌بینی مولفه‌های فعالیت‌های کارآفرینانه را نشان می‌دهد.

بررسی رابطه بین فضای کسب و کار و ابعاد فعالیت‌های کارآفرینانه با ... □ ۵۳

مجموع سطر	کارآفرینی نوپای اجباری	کارآفرینی جدید	کارآفرینی نوپا	کارآفرینی نوپای زنان	کارآفرینی نوپای مردان	کارآفرینی نوظهور	کارآفرینی سرمایه‌گذاران غیررسمی	کارآفرینی فرصت‌گرا	کارآفرینی تثبیت‌شده	
۷		**	**	**	**	**	**		**	شروع یک کسب‌وکار
۸	**	**	**	**	**	**	**	**		دریافت مجوز ساخت‌وساز
۳	**							**	**	دریافت نیروی برق
۴		**		**	**	**				ثبت دارایی‌ها
۳						**	**	**		دریافت اعتبار
۴		**		**	**			**		حمایت از سرمایه‌گذاران اقلیت
۲	**					**				پرداخت مالیات
۸	**	**	**	**	**	**	**		**	تجارت برون‌مرزی
۴			**		**	**		**		سادگی بستن قرارداد
	۴	۵	۴	۵	۶	۷	۴	۵	۳	مجموع ستون

این جدول نشان می‌دهد که ابعاد دریافت مجوز ساخت‌وساز و تجارت برون‌مرزی در بین ابعاد فضای کسب‌وکار از اهمیت بیشتری برخوردار هستند. پس از آن مؤلفه شروع یک کسب‌وکار بیشترین تأثیر را بر ابعاد کارآفرینی دارد. جالب توجه است که مؤلفه پرداخت مالیات فقط در دو معادله کارآفرینی نوظهور و کارآفرینی نوپای اجباری توان پیش‌بینی شاخص‌های کارآفرینی را دارد.

۵. نتیجه‌گیری و پیشنهادهای پژوهش

با توجه به یافته‌های پژوهش از بین ابعاد فضای کسب‌وکار، شروع یک کسب‌وکار، دریافت نیروی برق و تجارت برون‌مرزی بر شاخص کارآفرینی تثبیت‌شده تأثیرگذار

است. با توجه به این یافته‌ها، می‌توان پیش‌بینی کرد که افزایش سرعت فرآیند شروع کسب‌وکار بر شاخص کارآفرینی تثبیت‌شده کاملاً اثر خواهد داشت. همچنین هرچه میزان دسترسی به نیروی برق بیشتر باشد زمان کمتری صرف می‌شود لذا تأثیر بیشتری بر شاخص کارآفرینی تثبیت‌شده خواهد داشت. در رابطه با تجارت برون‌مرزی، سهمیه‌ها، تعرفه‌ها و فاصله از بازارهای بزرگ یا هزینه‌های کالا را افزایش می‌دهد یا مانع به‌هم‌پیوستگی تجارت‌ها می‌شود در صورت اجرای صحیح رویه‌های مربوط به صادرات و واردات و کاهش زمان و هزینه‌های مربوط به آن‌ها شاخص کارآفرینی تثبیت‌شده ارتقا خواهد یافت.

همچنین با توجه به یافته‌ها، ابعاد دریافت مجوز ساخت‌وساز، دریافت نیروی برق، دریافت اعتبار، حمایت از سرمایه‌گذاران اقلیت و کوچک، سادگی بستن قرارداد بر شاخص کارآفرینی فرصت‌گرا تأثیرگذار است. شاخص‌های مربوط به دریافت مجوز ساخت‌وساز شامل ارائه اسناد پروژه (طرح‌های ساختمان، نقشه‌های محل) به متصدیان و اولیای امور، کسب همه مجوزها و پروانه‌های لازم، تکمیل اطلاعات و فرم‌های موردنیاز و دریافت همه بازپرسی‌های لازم است؛ بنابراین می‌توان پیش‌بینی نمود در صورت اثربخش بودن مراحل فوق، مجوز ساخت‌وساز یکی از ابعاد تأثیرگذار بر شاخص کارآفرینی فرصت‌گراست. شرکت‌ها دستیابی به اعتبار را ازجمله بزرگ‌ترین موانع عملیات و رشدشان به شمار می‌آورند که در صورت تأمین اعتبار و مشخص شدن هزینه‌های جاری شرکت‌ها، می‌توان تأثیر دریافت اعتبار را بر شاخص کارآفرینی فرصت‌گرا مشاهده کرد. وجود حمایت‌های قانونی و مقرراتی برای پشتیبانی از شرکت‌ها و سرمایه‌گذاران عامل مؤثر دیگری بر شاخص کارآفرینی فرصت‌گرا است.

اجرای صحیح و کارآمد بودن قراردادها و نظارت صحیح بر چگونگی عقد قراردادها بر اساس سیستم قضایی کشورها، می‌تواند کسب‌وکارها را با مشتریان و وام‌گیرندگان جدید مواجه کند.

با توجه به یافته‌های پژوهش، مقدار ضرایب متغیرهای شاخص‌های شروع یک کسب‌وکار، دریافت مجوز ساخت‌وساز، دریافت اعتبار، تجارت برون‌مرزی بیشترین تأثیر را بر شاخص کارآفرینی سرمایه‌گذاران غیررسمی دارند و تأثیر سایر ابعاد فضای کسب‌وکار بر این شاخص بی‌معنی است. از طرفی با توجه به یافته‌های پژوهش چنین نتیجه گرفته می‌شود که از بین ابعاد فضای کسب‌وکار هفت بعد از آن که شامل شروع یک کسب‌وکار، دریافت مجوز ساخت‌وساز، ثبت دارایی‌ها، دریافت اعتبار، پرداخت مالیات، تجارت برون‌مرزی و سادگی بستن قرارداد بر شاخص کارآفرینی نوظهور تأثیرگذار است. پرداخت مالیات امری ضروری برای کشورهاست و بدون مالیات‌ها پولی برای زیرساخت‌ها و ارائه خدماتی که برای اقتصاد در حال کار مناسب است فراهم نخواهد شد. از این رو می‌توان پیش‌بینی کرد که در صورت ثبت اثربخشی مالیات‌ها و هزینه‌های انجام فرآیند این بعد از فضای کسب‌وکار از اهمیت لازم بر شاخص کارآفرینی نوظهور داراست.

نتایج پژوهش همچنین بیانگر این هستند که شروع کسب‌وکار، دریافت مجوز ساخت‌وساز، ثبت دارایی‌ها، حمایت از سرمایه‌گذاران اقلیت و کوچک، تجارت برون‌مرزی بر شاخص کارآفرینی نوپای زنان مؤثر است. سادگی بستن قرارداد تنها بر شاخص کارآفرینی مردان مؤثر است و این بعد روی کارآفرینی نوپای زنان بی‌تأثیر است. مردان عموماً در فعالیت‌های کارآفرینانه نوپا بر زنان پیشی دارند؛ بنابراین سیاست‌هایی لازم است تا انحصار کارآفرینی توسط مردان را بشکنند و زنان را به‌طور گسترده‌تر وارد این عرصه کند. مهمترین این سیاست‌ها در حوزه آموزشی هستند، علاوه بر این فراهم آوردن خدمات تسهیل کارآفرینی زنان نیز از دسترسی به حمایت مالی تا خدمات نگهداری از کودکان و سالمندان امری الزامی است.

بخش دیگر یافته‌ها نشان داد که شروع کسب‌وکار، دریافت مجوز ساخت‌وساز، ثبت دارایی‌ها، حمایت از سرمایه‌گذاران اقلیت و کوچک، تجارت برون‌مرزی، سادگی بستن قرارداد بر شاخص کارآفرینی نوپا تأثیرگذار است. علاوه بر این، مقدار ضرایب

متغیرهای شاخص‌های شروع کسب‌وکار، دریافت مجوز ساخت‌وساز، ثبت دارایی‌ها، حمایت از سرمایه‌گذاران اقلیت و کوچک، تجارت برون‌مرزی بر شاخص کارآفرینی جدید تأثیرگذار است. نهایتاً نتایج داده‌های پژوهش نشان می‌دهد که از بین ابعاد فضای کسب‌وکار دریافت مجوز ساخت‌وساز، دریافت نیروی برق، پرداخت مالیات، تجارت برون‌مرزی بر شاخص کارآفرینی نوپای اجباری تأثیرگذار است.

۶. پیشنهادهای اجرایی و سیاست‌گذاری

نتایج پژوهش نشان داد که دریافت مجوز ساخت‌وساز و تجارت برون‌مرزی بین ابعاد فضای کسب‌وکار از اهمیت و اولویت بالاتری برخوردارند. ازاین‌رو پیشنهاد می‌شود که برای شاخص دریافت مجوز ساخت‌وساز، سیاست‌گذاران و متولیان امر، فرآیند صدور مجوزها را برای متصدیان ساختمان و هم حرفه‌ای‌های بخش خصوصی به گونه‌ای فراهم کنند که کارا، شفاف و قابل اجرا باشد؛ اگر رویه‌ها و مقررات سرتاسر پیچیده یا پرهزینه باشند ساختمان‌سازها بدون مجوز ساخت‌وساز کار می‌کنند که این امر منجر به ساختمان‌های پرخطر می‌شود. در جایی که بار مقررات سنگین باشد، کارآفرینان فعالیتشان را به سمت بخش‌هایی هدایت می‌کنند که در آنجا ایمنی کمتری وجود دارد؛ لذا هرچه قدر فرآیند صدور مجوز کارا تر و مؤثرتر باشد تعادل صحیح بین حفاظت از مردم (کارگران، مستأجران، عابران، ساختمان‌ها) و حفظ هزینه ساختمان به وجود می‌آید و فعالیت‌های کارآفرینانه افزایش پیدا می‌کند.

در زمینه شاخص تجارت برون‌مرزی لازم است که دولت‌مردان و سیاست‌گذاران برای این شاخص توجه و اهمیت ویژه‌ای قائل شوند. اقتصادهایی که دارای خدمات گمرکی اثربخش و کارایی هستند ابزارهای استنادی کمتر و شبکه‌های حمل‌کالای آن‌ها رویه‌های صادرات و واردات را سریع‌تر و ارزان‌تر خواهد کرد و بیشتر در رقابت جهانی حضور می‌یابند.

کشورها علاوه بر دو شاخص مجوز ساخت‌وساز و تجارت برون‌مرزی بایستی وضعیت خود را در شاخص شروع کسب‌وکار خود را بهبود بخشند. برای انجام این

کار بایستی قوانین و رویه‌های دست‌وپا گیر اداری که برای تشکیل و ثبت یک شرکت جدید نیاز است کاهش یابد. بنابراین این فرآیند بایستی سرعت بخشیده شود تا زمان و هزینه موردنیاز برای تکمیل هر رویه تحت شرایط عادی محاسبه شود. همچنین این قوانین و رویه‌های تنظیمی بایستی از ویژگی شفاف‌تر کردن ساختارهای موجود برخوردار باشند.

البته در بکارگیری این نتایج بایستی در نظر داشت که شاخص‌های فضای کسب‌وکار می‌توانند تصویر کلی از فضای اقتصادی کشورها ارائه دهند اما شاخص‌ها تمام ابعاد و موقعیت کشورها را لحاظ نمی‌کنند و در نتیجه راهنمای کامل و جامعی برای سرمایه‌گذاران نیستند. عدم توجه به شاخص‌هایی مانند کیفیت خدمات زیربنایی و زیرساخت‌های موجود در اقتصاد کشورها، موقعیت جغرافیایی و اقلیمی کشورها، نحوه تعامل با سایر کشورها و همچنین نظام سیاسی حاکم بر کشورها و میزان رقابت‌پذیری و شفافیت موجود در نحوه فعالیت اقتصادی کشورها از عوامل و متغیرهایی هستند که در محاسبات کنونی بانک جهانی مورد توجه قرار نگرفته‌اند.

منابع

- احمدپورداریانی، محمود (۱۳۸۵). کارآفرینی: تعاریف، نظریات، الگوها. انتشارات پردیس.
- برومند، شهرزاد. (۱۳۸۵). امنیت اقتصادی از افلاطون تا دوره معاصر. تهران: نشر نی.
- خیرخواهان، جعفر (۱۳۸۵). فضای کسب و کار در سال ۲۰۰۶، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.
- سعیدی کیا، مهدی (۱۳۹۰) اصول و مبانی کارآفرینی. انتشارات کیا.
- میدری، قودجانی (۱۳۸۷). سنجش و بهبود فضای محیط کسب و کار، انجمن مدیران صنایع.
- ناهید، مجتبی. (۱۳۸۸). چیستی و چرایی کارآفرینی و کارآفرینی سازمانی در یک نگاه. نشریه بررسی‌های بازرگانی، شماره ۳۴.
- نیلی، مسعود (۱۳۸۷). استراتژی توسعه صنعتی ایران. انتشارات علمی.
- Acs, Z. J. Desai, S. & Klapper, L. F. (2008). What does Entrepreneurship Data Really Show? *Small Business Economics*, 31, 265-281.
- Audretsch, D. B. Carree, M. A. & Thurik, R. (2001). Does Entrepreneurship Reduce Unemployment? Tinbergen Institute. Rotterdam: Erasmus University.
- Benmelech, E. T.J Moskowitz(2006), "The Political Economy of Financial Regulation", Evidence from US State Usury Laws in the 18 th and..., University of Chicago, USA.
- Bosma, N. (2013)The Global Entrepreneurship Monitor and its impact on Entrepreneurship Research", *Foundations and Trends in Entrepreneurship*: Vol, 9: No2, PP 143-248
- Bosma, N. S. Jones, K. Autio, E. Levie, J. (2008), *Global Entrepreneurship Monitor 2007Executive Report*, London, U. K.: London Business School and Babson Park, MA: Babson College.
- Brander, J. Hendricks, K. Amit, R. & Whistler, D. (1998, Manuscript July). The Engine of Growth Hypothesis: on the Relationship between Firm Size & Employment Growth work. University of British Columbia, Department of Economics.
- Chowdhury, M. S. (2007), "Overcoming Entrepreneurship Development Constraints: the Case of Bangladesh", *Journal of Enterprising Communities: People and Places in the Global Economy*, 1(3), pp 240-251

- Davidsson, P. Lindmark, L. & Olofsson, C. (1995). Small Firms, Business Dynamics & Deferential Development of Economic Wellbeing. *Small Business Economics*, 7, 301-315.
- Dreher, A. F. Schneider (2006), "corruption and the shadow Economy and Empirical Analysis", University of Linz, Austria
- Frank H. Knight, The Limitation of Scientific Method in Economics, "in Rexford G. Tug-well. *The Trend of Economics, reprinted in Frank Hyndman Knight, The Ethics of Competition* (New Brunswick, N).Transactions, 1997, 1st ed.1935
- Fritsch, M. & Mueller, P. (2004). Effects of New Business Formation on Regional Development Over Time. *Regional studies*, 38, 961-975.
- Galor, O. & Michalopoulos, S. (2006). The Evolution of Entrepreneurial Spirit & the process of Development. Center of Economics Policy Research, 6022.
- Grilo, I. & Irigoyen, J. M. (2006). Entrepreneurship in the EU: To Wish & Not to Be. *Small business Economics*, 26(4), 305-318.
- Harrison, B. (1994). The Small Firm Myth. *California Management Review*, 36, 142-158.
- Kirzner, I. (1985). The Perils of Regulation: A Market Process Approach. In I. Kirzner, *Discovery and the Capitalist Process* (pp. 119-149). Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Kirzner, I. (1997). *How Markets Work: Disequilibrium, Entrepreneurship & Discovery*. Institute of Economic Affairs, London.
- Klapper, L. Amit, R. & Guillen, M. F. (2010). Entrepreneurship & Firm Formation across Countries. 130-158.
- Klapper, L. Laeven, L. & Rajan, R. (2006). Entry Regulation as a barrier to entrepreneurship. *Journal of Financial Economics*, 82(3), 591-629.
- Levie, J. & Autio, E. (2008, July 18). A Theoretical Grounding & Test of the GEM Model. *Small Business Economics*, 31, 235-263.
- Levie, J.A, Autio(2008)"A theoretical grounding and test of the GEM Model", *Small Business Economics*, 31(3), pp 253-263.
- Musacchio, A.M. Hall(2006), *Low and Politics and Finance in Brazil: Historical Lessons for corporate Governance*, Stanford University, USA.
- Reynolds, P. D. (1999). Creative Destruction: Source or Symptom of Economic Growth? In Z. Acs, B. Carlsson, & C. Karlsson, *Entrepreneurship, Small and Medium-sized Enterprises and the Macro economy*. Cambridge: Cambridge University press.

- Shan, S. Locke, E. Collin, C. (2003), "Entrepreneurial motivation", *Human Resource Management Review*, Vol. 13, pp 257-279.
- Van Stel, A. Storey, D. & Thurik, A. R. (2007). The Effect of Business Regulations on Nascent & Young Business Entrepreneurship. *Small Business Economics*, 28(213), 171-186.
- Zacharakis, Andrew, Dean A. Shepherd, and William D. Bygrave. 2000. *Global Entrepreneurship Monitor: National Entrepreneurship Assessment*, United States of America. Kansas City: Kauffman Center for Entrepreneurial Leadership.
- Doing Business Report 2008, Comparing Regulation in 178 Economics, World Bank.
- Doing Business 2007, World Bank, September 2006.
- Doing Business 2008, World Bank, September 2007.
- Doing Business 2009, World Bank, September 2008.
- Doing Business 2010, World Bank, September 2009.
- Doing Business 2011, World Bank, September 2010.
- Doing Business 2012, World Bank, September 2011.
- Doing Business 2013, World Bank, September 2012.
- www.doingbusinessreport.com
- www.info.worldbank.org
- www.gemconsortium.org
- www.gemiran.ir